

Силабус курсу
Методика краєзнавчих досліджень та краєзнавча практика

Освітній ступінь – бакалавр
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Спеціальність: 032 історія та археологія
Освітньо-професійна програма «Історія та археологія»
Кількість кредитів – 6

Рік підготовки, семестр – 2 рік, IV семестр

Компонент освітньої програми: вибіркова

Дні занять: четвер, 12.45-14.05, ауд. 1003
Консультації: п'ятниця 14.05, ауд. 1006

Мова викладання: українська

Керівник курсу

ПІП Ятищук Оксана Василівна, кандидат історичних наук, доцент

Контактна інформація 03охана05@ukr.net 067-839-73-93

Опис дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Методика краєзнавчих досліджень та краєзнавча практика» є осягнення студентами теоретико-методичних основ краєзнавства; розширення їх знань про природні, соціально-економічні особливості рідного краю та визначні його пам'ятки; розвиток навичок бакалаврів використовувати краєзнавчий принцип як один з важливих компонентів методики навчання історії та археології у закладах освіти.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: розкриття теоретичних та методичних засад краєзнавства; висвітлення історичних особливостей розвитку історичного краєзнавства; обґрунтування методичних особливостей використання краєзнавчого принципу навчання як елементу дидактичної системи учителя історії; розширення системи знань студентів про природні й соціально-економічні особливості рідного краю та про визначні його пам'ятки; розкриття змісту, форм та методичних особливостей організації краєзнавчих досліджень у загальноосвітніх навчальних закладах; обґрунтування дидактичних умов, які сприяють ефективному використанню краєзнавчих матеріалів при вивченні історії у закладах освіти.

Навчальний контент

Год. (лек. /сем.)	Теми	Результати навчання	Завдання
		Змістовий модуль I. Зміст та історія розвитку краєзнавства; методи і форми краєзнавчої роботи	
1/2	Тема 1. Суть та завдання історичного краєзнавства.	Знати сутність, завдання й особливості навчальної дисципліни, її категоріальний апарат, історіографічні етапи дослідження. Характеризувати основні функції, завдання, структуру і методи краєзнавства.	Питання Презентація
1/2	Тема 2. Краєзнавчий принцип навчання як елемент дидактичної системи учителя історії	Знати та вміти застосувати головну мету позашкільної краєзнавчої освіти та виховання: створенні умов для творчого, інтелектуального та фізичного розвитку особистості, впровадженні якісно нових форм і методів організації позашкільної життєдіяльності дітей та учнівської молоді, організації їх дозвілля та задоволення освітніх потреб шляхом участі у пошуково-дослідницькій та	Питання Проблемні завдання

		туристсько-краєзнавчій, художній, декоративно-прикладній та інших видах творчості.	
2/2	Тема 3. Зародження краєзнавства та історія його розвитку (до XX ст.).	. Розуміти історичний процес регіонального поділу української території. Досвід виділення історико-географічних регіонів в 60-х роках минулого століття. Передумови формування принципів нового розмежування території України.	Питання Презентація
2/2	Тема 4. Розвиток вітчизняного історичного краєзнавства впродовж XX століття та у нинішній час.	Знати етапи розвитку вітчизняного історичного краєзнавства впродовж XX століття та у нинішній час: 1) діяльність Товариства дослідників Тернопільщини; 2) вклад Тутковського П. А. у розвиток наукового Товариства дослідників краю; 3) відображення історичного краєзнавства у методичних та навчальних посібниках 50-х – 80-х років XX ст.; 4) особливості сучасного краєзнавства в Україні.	Питання Проблемні завдання
2/2	Тема 5. Методи та форми вивчення рідного краю у загальноосвітніх навчальних закладах.	Знати зміст та методики краєзнавчого навчання і виховання. Погляди педагогів і вчителів на необхідність наблизити навчання до оточуючої дійсності.	Питання Тести
		Змістовий модуль II. Методика організації краєзнавчих досліджень	
1/2	Тема 6. Методичні особливості дослідження природних об'єктів краєзнавства.	Знати методичні особливості дослідження природних об'єктів краєзнавства: 1) технології дослідження природних об'єктів краєзнавства; 2) загальна характеристика типових та унікальних природних об'єктів краю.	Питання Презентація
1/2	Тема 7. Методичні особливості дослідження населення і господарства краю.	Вміти дослідити напрями соціально-економічного вивчення краю Основні джерела та методи вивчення. Господарство краю (галузі спеціалізації)	Питання Презентація
2/2	Тема 8. Культурно-історична спадщина та краєзнавчі музеї у системі українського краєзнавства.	. Знати об'єкти культури і мистецтвознавчого краєзнавства (народне декоративноприкладне мистецтво, усна народна творчість, місцева художня література, зображувальне мистецтво, музична та танцювальна культура, архітектура, пам'ятні місця).	Питання Проблемні завдання
1/1	Тема 9. Методика організації краєзнавчих екскурсій при вивченні історії	. Знати методику проведення краєзнавчо-туристичних експедицій. Краєзнавча експедиція як ефективна форма організації досліджень рідного краю. Експедиційні дослідження: завдання, зміст і базові етапи Вміти підготувати та провести екскурсію в шкільному музеї.	Питання Проблемні завдання
1/1	Тема 10. Методика організації роботи краєзнавчого гуртка та	Знати і вміти застосовувати методику організації роботи краєзнавчого гуртка та туристськокраєзнавчих походів: 1) зміст та	Питання Проблемні завдання

	туристсько-краєзнавчих походів	значення краєзнавчого гуртка; 2) організація роботи краєзнавчого гуртка; 3) загальна характеристика походів; 4) особливості організації багатоденних туристсько-краєзнавчих походів; 5) підведення підсумків туристсько-краєзнавчого походу.	
2/2	Тема 11. Системний підхід до організації краєзнавчої роботи при вивченні історії.	Вміти застосовувати системний підхід до організації краєзнавчої роботи при вивченні історії: 1) суть системного підходу до організації краєзнавчої роботи; 2) взаємозв'язок краєзнавчої роботи на різних етапах вивчення історії; 3) взаємозв'язок краєзнавчої роботи на уроці та у позакласний час, територіальне розширення та поглиблення краєзнавчих пошуків; 4) методична значимість краєзнавчих пошуків у загальноосвітніх навчальних закладах.	Питання Проблемні завдання

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці	Програмні компетентності
Загальні компетентності	
ІК	Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі історії та археології або у процесі навчання, здійснювати аналіз історичних явищ і подій, що передбачає застосування теорій та методів історичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю
ЗК3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
ЗК6	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК8	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
ЗК9	Здатність бути критичним і самокритичним.
Фахові компетентності	
ФК1	Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.
ФК9	Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.
ФК12	Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів, організувати археографічну діяльність, роботу в архівах та музеях, державних наукових та науково-дослідних установах у відповідності з прийнятими
Програмні результати навчання	
ПРН 6.	Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії
ПРН 9.	Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України
ПРН 12.	Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій та спільнот.

ПРН 15.	Знати особливості відповідних історичних подій на Тернопіллі та використовувати ці знання у професійній діяльності.
ПРН 16.	Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації регіональних особливостей історичного процесу.

Основні підручники і навчальні посібники

1. Брижак Н.Ю. Краєзнавча та туристична робота. Курс лекцій для студентів педагогічного факультету, які навчаються на спеціальності “Початкова освіта” : Мукачево: МДУ, 2012. 116 с.
2. Зеленська Л.І., Троценко О.В. Практикум із туристично-краєзнавчої роботи з географії. Д.: РВВ ДНУ, 1012. 80 с.
3. Колотуха О.В. Ресурсний потенціал дитячо-юнацького туризму в Україні. К.: Український державний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді, 2005 116 с.
4. Колотуха О.В., Онищенко Є.В. Навчально-методичний комплекс курсу «Методика організації краєзнавчо-туристичної роботи». Кропивницький: ФОП Піскова М.А., 2016. 32 с.
5. Колотуха О.В., Щерба тюк Н.І. Організація краєзнавчо-туристської діяльності. Навчальний посібник. – Кіровоград: ПП. Центр оперативної поліграфії Авангард», 2012. 186 с.
6. Костриця, М.Ю., Обозний В.В. Шкільна краєзнавчо-туристська робота. К.: Вища шк., 1995.223 с.
7. Правила проведення туристських подорожей з учнівською і студентською молоддю України / Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.03.2006 року № 237 // Спортивний туризм. К.: Федерація спортивного туризму України. 2006.

Інтернет-джерела

1. Чернов Б.О. Географічне краєзнавство: георетико-методологічна сутність / Укр. геогр. журн. 2018, 1(101), С. 63-68. [Електронний ресурс]. URL: <https://ukrgeojournal.org.ua/sites/default/files/ugj-2018-1-63-68.pdf>
2. Кіровоградський центр туризму, краєзнавства і екскурсій учнівської молоді. [Електронний ресурс]. URL: <http://tourist.kr.ua/>
3. Прокопчук В.С. Шкільне краєзнавство: навчальний посібник [Електронний ресурс]. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/1079/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%92.%20%D0%A1.%20%D0%A8%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%20%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%94%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
4. Особливості проведення краєзнавчої роботи в школі / Все про туризм. [Електронний ресурс]. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/kushnir.htm
5. Лекції з туристичного краєзнавства. [Електронний ресурс]. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/1017.pdf>

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-5) усне опитування, завдання	30
Модуль 2 (теми 6-10) усне опитування, завдання, ессе	30
ІНДЗ (теми 1-10)	20
Екзамен (теми 1-10) – тести	20